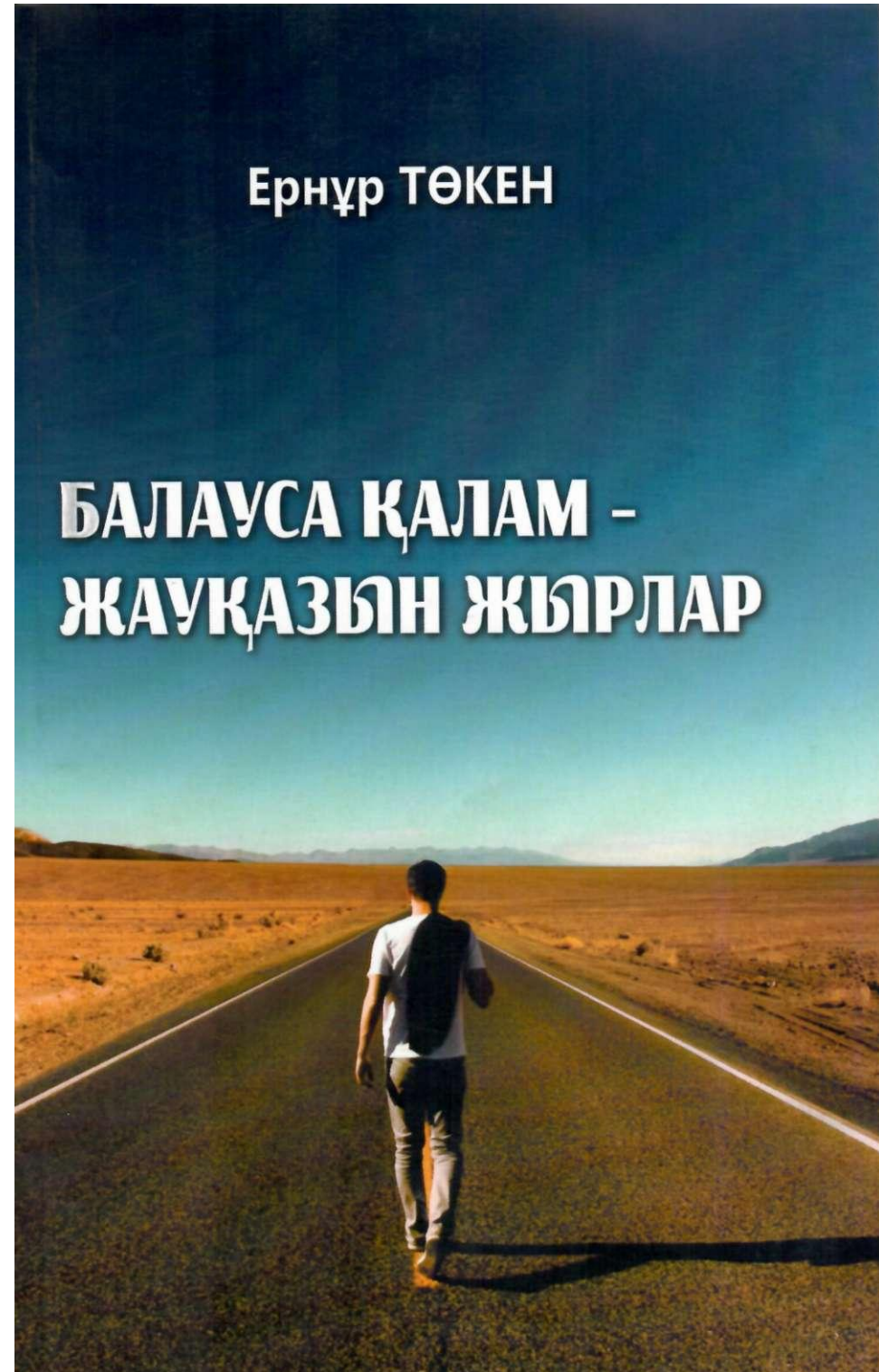


Ернұр ТӨКЕН

**БАЛАУСА ҚАЛАМ -
ЖАУҚАЗЫН ЖЫРЛАР**



Ернұр ТӨКЕН

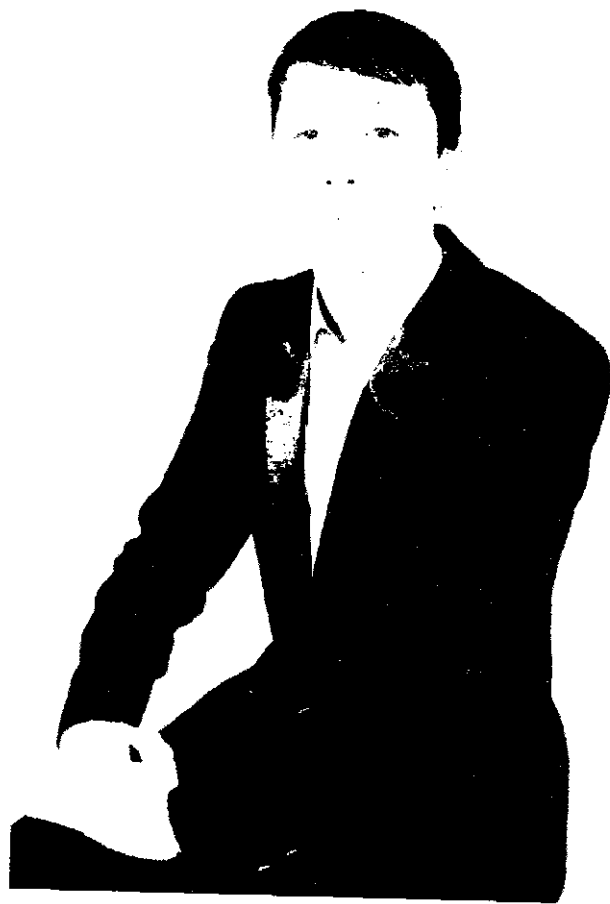
**Балауса қалам -
жауқазын жырлар**

Ернұр ТӨКЕН

БАЛАУСА ҚАЛАМ – ЖАУҚАЗЫН ЖЫРЛАР

*Тұңғыш жыр-жинағымды Алаш көсемі, ұлт қайраткері
Әлихан БӨКЕЙХАННЫҢ 150 жылдық мерейтойына арнай-
мын.*

Автор.



АЛҒЫ СӨЗ

Баланың білімге деген құштарлығы мен құлшынысы бастауыш сыныптан-ақ көріне бастайды. Еріңнұрдың бойында осындай қасиеттер барын ерте байқаған бастауыш сыныптағы ұстазы Қарлығаш Кәрібекова оны мектепшілік шараларға үзбей қатыстырып, ол түрлі сайыстардан үнемі жеңімпаз атанып жүрді. Атап айтсақ, республикалық интеллектуалдық «Кеніңу» сайысына қатысып, сертификат алды. 2010 жылы Ұлы Жеңістің 65 жылдығына арналған «Ұлы Жеңіс» атты өлеңі Ақтоғай аудандық «Тоқырауын тынысы» газетіне жарияланды. Ол бүгінде Ақтоғай ауданы, Сарытерек ауылындағы Ж.Кеңесбаев атындағы мектептің 10-сыныбында оқиды.

«Білімді ұстаз ғана білімді де білікті тәжірт тәрбиелей алады» деген ұлы Абай. Еріңнұрдың баянды әдебиетке, спортқа, өнерге деген құлшынысы мол. Ол мектепшілік шаралардың барлығына дерлік қатысады. Еріңнұр Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 20 жылдығында «Тәуелсіздіктің 20 нысаны – 20 жұлдызды күн» атты іс-шарада «Астана – менің жүрегім» атты байқауда өнер көрсетіп, мектеп директорының мадақтамасымен, «Жігітке жеті өнер де аз» атты «Жігіт сұлтаны» байқауында І орын алды. 2011 жылы Әлімхан Ермековтың туғанына 120 жыл толуына орай өткізілген аудандық математикалық олимпиадаға қатысып, жеңімпаз атанды. V республикалық Махамбет оқуларының аудандық кезеңінде өткен «Тарғынбай сөйлер асылмын» жас дырлар сайысында жеңімпаз, Үмітай Жармағамбетов атындағы «Ақсораң мен Алатауды жалған» атты жыр мүнәзірасында төлемге қатысканы үшін арнайы мақтау қағазымен марапатталды. Әлімхан Бөкейханның туғанына 148 жыл толуына орай «Алаш ардақтысы» атты жасөспірімдер арасындағы аудандық байқауда арнау өлеңін оқып, І орын алды.

Оның өз шығармашылығымен жазған бірнеше өлеңдері бар. Атап айтсақ, «Елбасы – ел тұғыры», «Махамбет», «Бөкейхан атам – арысым», «Астана», «Туған жер», «Ағал анаға» атты өлеңдері бар. Ақын, Халықаралық «Алаш» сыйлығының иегері Абзал Бөкен 2014 жылы 16 шілдеде Ақтоғай селосында кездесу өткізіп, өзін «Шың мен шыңырау» атты кітабын сылта беріп, өзінің қолымен «Өнерін өрлей берсін» деп жазыпты. «Елбасы – ел тұғыры» өлеңі аудандық «Тоқырауын тынысы» газетінде жарияланды.

Еріңнұрдың спорттағы жеңістерінің өзі бір төбе. Ол қазақ күресі-



нен 1999-2000 жылғы жасөспірімдер арасындағы ҚР Президенті Н.Назарбаевтың жүлдесі үшін «Ақтоғай барысы» атты аудандық турнирдің біріінші кезеңінде 55 келі салмақ дәрежесінде III орын алса, ұлттық ойындарды насихаттауға байланысты Ә.Болғанбайұлы атындағы мектепте өткен асық ойынының «Шецбер» турнирінің алтық біріншілігінде II орын алды. Шағын футболдан 2014-2015 оқу жылына арналған оқушылар спартакиадасының аудандық кезеңінде III орын алды. Сол жылы Ернұр Ыбырай Алтынсарин атындағы ұлттық білім беру академиясы мен Тұран университетінің бірлескен ғылыми жобалар сайысында «Система прецедентных феноменов как когнитивные определяющие языковой личности» тақырыбында жоба қорғады. Мамыр айында басталған сайыс 3 кезеңді қамтып, қыркүйек айында қорытындыланды. Ернұр I орынды иеленіп, академияның «Алтын медалімен» марапатталды және ғылым академиясының вице-президенті Ә.Дүйсебектің «Құрмет» грамотасын иеленді. Әлихан Бөкейханның 150 жылдық мерейтойы аясында өткен аудандық жас ақындар мүшәйрасында үздік атанып, бас жүлдені олжалады.

Ернұрдың мұндай жеңіске жетуіне өзіне сабақ беретін орыс тілі мен әдебиеті пәнінің Гүлмира Жарылғапованың еңбегі де айрықша. Гүлмира бұл жолы Білім және ғылым вице-министрі Т.Балықбаевтың «Құрмет» грамотасымен марапатталды. Ұстаз 2009-2010 оқу жылында ҚР Қарағанды облыстық білім департаментінің «Құрмет» грамотасымен, Қарағанды облыстық білім беру қызметкерлерінің біліктілігін арттыру және қайта даярлау институтының ресурстық орталықты дамытуға қосқан үлесі үшін мақтау қағазымен марапатталды.

Әлихан атам — арысым

Қиялға қанат бітірген Әлихан атам – арысым,
Кең далада жүгіріп, шындалып өскен барысым!
Қазақтың камын ойлаған, мыңнан бір шыққан тұлпарым,
Бағына келген қазақтың арайлап атқан таңысың!

Отарлап жатқан жерінді отаршылдардан сақтаған,
Еңсесі түскен слімнің, үмітің мінсіз ақтаған.
Халықтың кірбің-күдігін, мәңгілікке сейілткен,
Осындай жерлес атаммен кеудемді кере мақтанам.

Қиын-қыстау кезеңде сүйреген өрге қазақты,
Бір мақсатпен жүріпсің, ол мақсатың – азаттық.
Бұл өмірден өтіпсің, сол мақсаттың жолында,
Көзді ашып кеттің қараңғы, бұлт жаппастай ғажал қып.

Сол кездерде біз үшін сан түрмеге жабылдың,
Бостандық іздеп қазаққа, сан-саққа жүріп сабылдың.
Қазағым басын көтеріп, өзінді әр кез қолдапты,
Қазір, сен, ата қазаққа, шокжұлдыз болып танылдың.

Жасағаныңды ойлап, естіледі жүректің үні,
Сен болмасаң бұлыңғыр еді қазақтың күні.
Сені, ата, ойландырған жалғыз мәселе,
Ел бола алмай қалам ба деген қазақтың мұңы.

Қиындығын көрсе көз жасын үйетін,
Бар, сенің, берілмес әр қасиетің.
Біз, сенің, ұрпағыңбыз берідегі,
Сыйынып, әруағыңа бас иетін.

Арқадан шыққан асыл ер

Сұңқарлары сұр қоян іліп өткен,
Даңқы шығып, жер-жаһан біліп өткен,
Беу, Сарыарқам, алысып бір кездері,
Алаш ұлы Әлихан жүріп өткен.

Мақсаты – барша қазақ ынтымағы,
Әлихандар мың жылда бір туады.
Алаш деп жанын берген қайсар ұлдың,
Тарихын көрсем көзге мұң тұнады.

Мен бардым жастық шағың өткен жерге,
Қаратас, кара терді төккен жерге.
Талдыбейітте тұр әлі жалғыз шетен,
Жыл сайын бүршік жарып көктемдерде.

Мен бастым өзің басқан қара жерді,
Самал жел бойға діріл ала келді.
Әрбір тасы Желтаудың көзіме бір,
Әлекеннің жас шағын сала берді.

Басын қосып сауатты мен батырды,
Бар Алашты бір болмаққа шақырды.
Жан аямай келешектің жолында,
Терін төгіп, Алашым деп аһ ұрды.

Ұмыт болмас есіл ердің бұл ісі,
Әлекен, ол – ұлылардың ұлысы.
Сатылмады, атылды ол, сондықтан,
Ар-намыс пен адалдықтың биіктігі мұнысы.

Ақтарылар бар іске шын бағасы,
Қалса да қара күрсау сында басы.
Айналған бар Аланттың көсеміне,
Арқадан шыққан асауіміз кыр баласы.

Тіар қапаста

*(Ә. Бөкейхановтың
түрмеге түскендегі жан
сырын түжырымдау)*

Отырмын тар қапаста қараңғыда,
Киім жоқ, жыныарға жарамды да.
Жаны бар, есі жоқ па мұндағылар,
Аямайды екен-ау адамды да.

Менің кінәм ессіз жан болмағаным,
Халқыма дұрыс бағыт жолдағаным.
Жанымды қисам менің суырып ап,
Қазақты, алты Алантты ойлағаным.

Аямадым, аласаң ал, малымды мен,
Халқым деп, сан атырдым таңымды мен.
Қазақтың хаңдағы бір хақысы бар,
Алаш үшін арнадым жанымды мен.

Жан мен арым алдымды, қағар енді,
Ар таңдадым, тәп жерге бағар енді.
Жаным нида келесіек есендер үшін,
Сендер өссең, жай тауып жатам енді.

Бой түзендер биікке қайрат барда,
Жүректі шарпып тұрған айбат барда.
Айтарым, келешек жас, бойыңдағы,
Буырқанған бұла күшті байлап қалма.

Аққұба қыз

Кеп қуантар жабырқап қалғанымда,
Тыйып тұрар серілік салғанымда.
Сені іздедім мен енді жер бетінен,
Аққұба қыз, қыдырған арманымда.

Ақ жүзің шуақ шашқан арайланып,
Жарқыным деп жүреді бәрі айналып.
Сұсты, сұлу жанарын көзге елестеп,
Сан өргеніп жүремін талай жанып.

Жанымыз бір боп біздің үндеседі,
Ғашықтық тілсіз тілмен тілдеседі.
Осылай қиялымда екі ғашық,
Көз қызығар ғажайып күн кешеді.

Сыйқы кетіп барады сияның да,
Мен осы армандауды тыямын ба?!
Сені іздедім өмірден, бір көрінші,
Бұлаң қакқан, аққұба, қиялымда.

Махаббат деген осы ма?!

Көрмесен ұзақ ойлайтын,
Тағатты таусын қоймайтын,
Кездесіп қалсаң тілдеспей,
Көзіне терең бойлайтын,
Махаббат деген осы ма?!

Кездесер күнді сағынып,
Жүрекке толық бағынып,
Андамай айтқан сөзіңе,
Отырсаң кейін жабығып,
Махаббат деген осы ма?!

Естісең даусын қуанып,
Қаласың бір сәт жұбатып.
Жігерің тозып ашдыға,
Басасың қадам тым ашық.
Махаббат деген осы ма?!

Күтесің кейде бос үміт,
Сағымға жалған қосылып,
Сүйгенінді көргенде,
Ауызға қақпақ тосылып.
Махаббат деген осы ма?!

Өмір, шіркін...

Пай-пай, өмір, бай өмір адамдарға,
Жақсы да бар, болады жамандар да.

Өтті емес пе көсем де, шешендер де,
Ізі калып санқилы замандарда.

Өмір – бақыт, қуаныш, өмір – қайғы,
Талай-талай сәтінді сан ұрлайды.
Жақсысы мен жаманы қатар жүрген,
Дөп басып, айта алмассың өмір жайлы.

Өмір, шіркін, жөн қылар бұзықты да,
Шорт кесіп өтпейтіндей сызықты да.
Бойлай берсең шегі жоқ терең өмір,
Тартады ау сол тереңге қызықтыра.

Пай-пай, өмір, пай өмір, өмір – теңіз,
Шегі жоқ сол теңізде күнелтеміз.
Дұрыс өмір сүру үшін тер төгеміз,
Қыстың камын жазда ойлап, тым ерте біз.

Іші – жұмбақ, сұлу ғып кетер сыртын,
Олай-бұлай деуменен өтер бұл күн.
Жалған-ай, жалған дүние десек-дағы,
Біз сеніп қаламыз-ау, өмір, шіркін!

Есте болсын

Алаңдатып ел қамы, адам қамы,
Не боп аунап барады заман тағы.
Есте болсын сен үшін жан беріскен,
Есіл ердің дал-дұл боп таланғаны.

Мына жүрек, мына көз, мына құлақ,
Көред, тыңдайд, сезбейді неге, бірақ?!

Өткенге бей-жай қарап кетпейік біз,
Осы шақта қызыққа кенеліп ая.

Желігін жүрек, көз көріп қызықтырар,
Олай-бұлай ойынды сызып тұрар.
Ақыл керек қанапта алып шығар,
Көп берілсең, сезім де бұзып тынар.

Ел деп кеткен бабаларды ұмытпа,
Жәбір көрген балаларды ұмытпа.
Жалғыз ұлын қан майдапта жіберіп,
Жылап қалған аналарды ұмытпа.

Мұның бәрі өткен күндер еншісі,
Тарих бізге сол күндердің еншісі.
Жалын-жастар, есте болсын өткенің,
Сендерсіңдер бұл Тәуелсіз ел күші!

Бір қызға

Бір қыз бар көкейімді тесіп жүрген,
Бұл жүректі паршиалап кесіп жүрген.
Сөз салып ем сұлуға көркем қылып,
Жауабын да арқанша есіп жүрген.

Жүрген есіп арқанша жауабын да,
Бір күні оқые дидарына қарадым да,
Біліп алдым бәріп де көздеріңнен,
Сайрап жатыр жауабың жапарыңда.

Айхай сұлу күлгендей көзің маған,
Сезініп қалғандаймын өзімді адам.

Жоқ деген жауап маған керек емес,
Мен сенің «ия» деген сөзінді алам.

Сөзінді алмам тек қана ия деген,
Ақындар хас сұлуға қияды өлең.
Менің бар жүрегіме жайылсаң да,
Мен сенде бұрышқа да сыя берем.

Тәуелсіз жастар

Біздің заман, біз – тәуелсіз жастармыз,
Игі істерді ынта салып бастармыз.
Заман туып тұрған кезде күш салсақ,
Тасың тұрмақ тауды еңсеріп тастармыз.

Қайраты бар, айбаты бар тым биік,
Ойлары бар терең кеткен тұңғиық.
Тұңғиықты қараңғы қып алмайық,
Қайта-қайта шырақ алып, сүңгіік.

Алға қойған мақсатың мен мұратың,
Шындаушы күш көкейінде тұратын.
Тым алысқа кетіп жатқан үміттің,
Басын қайта ауылына бұратын.

Бұл күн бізге келген жоқ қой онайға,
Ұстап тұру парыз бізге, соны ойла.
Ер жігіттер ертең күнді ойласаң,
Білім алып, еліне сал қалайда.

Текті елміз, талай-талай дарын бар,
Дарындыдан үлгі-өнеге алындар.

Біз де соған жетеміз деп талпынып,
Алдыға бір сара жолды салындар.

Міне, тажап, біз тәуелсіз ұланбыз,
Бәріміз де жазылмаған жыр-әнбіз.
Білім қусаң, ғылым қусаң өз еркін,
Енесіз жерде еркін танқан құланбыз.

Еркінбіз деп, бірақ, арқа жаймаңыз,
Аздан қана бір серігін, ойнаңыз.
Жер – біздікі, ел көп оған көз тіккен,
Кірге тартын, соны да бір ойлаңыз.
Жалын-жастар от боп тұрған шағында
Айтарым тек: артта қалып қоймаңыз!

Түнгі аспан

Жаздың кезі, ашық еді түнгі аспан,
Жұлдыз біткен түнгі аспанда жымдасқан.
Жаным менің ай аспанда ашылып,
Құс жолында ай-жұлдызбен сырласқан.

Шексіз аспан, шексіз әлем көктегі,
Қараңғы аспан алаңдапты көп мені.
Сол түнекке жарық ташқан жұлдыздар,
Шампырағы өмірімнің, адасқанда – өткелі.

Айнадай боп жарқырап көл-айдыны,
Жарқырайды аспан ашық жай күні.
Ай сәулесі айдынменен сырласып,
Жасап қалар бөліскен боп қайғыны.

Шым-шытырық шексіз жұлдыз саны да,
Жұлдыз – ғажап жиылған ай жанына.
Түнгі салқын ұрса-дағы денеме,
Қызу берген жер жылуы жаныма.

Өзім жайлы

Әр ісіме жар бола көр, Жаратқан,
Өзім жайлы сыр шертейін паракқа.
Жазғанымның қате жері болса сгер,
Айнама – өзің,
Уа, халайық, сарапта.

Асқар таудай Тәңірберген әкем бар,
Аяулы жан, Нұргүл атты анам бар.
Ағаларым, туыс-туған, көкем бар,
Жаннан артық жақсы көрер адамдар.

Достарым да дер кезінде табылар,
Жанға тартар достыққа тән қаны бар.
Бір анадан менен кейін артымда,
Қос қарлығаш – қарындастар тағы бар.

Өмірім бар, өмір жайлы ойым бар,
Адал жүрек, ар-намысты бойым бар.
Менің мұным мақтанғаным емес түк,
Жан-дүниемді түйсінген жан ұғынар.

Ауылым бар – тоғыз жолдың торабы,
Туған ауыл жүрекке ыстық соғады.
Бауыр басып қалғандығым көзімнен,
Алыс кетсем жас ағардай болады.

Ауа райы секілді түрлі неткен,
Мінсіз бар бірде күз, бірде көктем.
Жаз бен қыстар ауысып кезек-кезек,
Осылайша, жыл жылжып, күндер өткен.

Абзал ағаға

(Алаштың ақыны Абзал Бөкенге)

Атыңызда айтылғандай, абзал жансыз, ардақты,
Ойлап жасар әрбір ісіңіз – салиқалы, салмақты.
Жүзбе-жүз сіздей жанмен кездесуге келгенде,
Ұшқыр ойлар қиялыма қинат салып, самғағты.

Ат арығын, алыс жолдан мың алғыс сізге келгенге,
Артыңнан ерген жалыннан жастың арнайы келіп,
көргенге.
Аты шығып, ешкім келін туган жерін көрмесе,
Қалар ед үлкен халқым да және қалар ед үлкен шер
менде.

Тоқырауын суыша түсіп, кең далادا ойнаған,
Жастық шақтың қызығы мен шыжығына тоймаған.
Пайғамбардың жасынап асқан Абзалдай ағамыз,
Өлең сөздің майын ішіп, тереңіне бойлаған.

Бар өлеңің ұйқасты, аға, ожет мінсіз бейнесі,
Шешілмейтін түйіндердің, шешіле-тұғын түймесі.
Бар тілерім өзіңізге ұзақ өмір, қуаныш,
Ал, біздерге дайын тұр ғой болашақтың күймесі.

Адамбыз ғой...

Адамбыз ғой сезімі бар, есі бар,
Адамға адам ашынардай несі бар?!
Жап болсаң сен жәбірленген, жасыған,
Ыза-кекті капериңнен кесіп ал.
Ашу мен кек білдіртпей сені тоздырар,
Тәндегі барлық жамандықтарды қоздырар.
Қараң ғып көзді мәңгіге қалар шел басып,
Адамдығынан жұрдай ғып сені аздырар.

Адамдар бар, аш көзді, аласұрған,
Қарғыс сөзді басынан сан асырған.
Елдің бәрін өзіне қарсы қылып,
Айырылған адал достан, жанашырдан.

Адамдар бар ақкөңіл сыйлай-тұғын,
Арқа-жарқа, бір көрсең кимай-тұғын.
Алтындай жан әрқашан үлкен-кіші,
Бар адамды бауырдай жинай-тұғын.

Кетсе де жақсы үйіне жаман қонып,
Кетсе де қиындыққа ғалам толып.
Келдік пе, бұл өмірден біз кетейік,
Пәк жанды, ақ жүректі адам болып.

Ұялшақ қыз

Ұялшақ қыз, сызылып қарап тұрдың,
Мен өзіңді бағыма балап тұрмын.

Қайта-қайта сүзіліп қарай бердің,
Келер ме деп тұрсың ба-ау, ақ құрбым?!


Егер, барсам есі кеткен ғашық-тайын,
Шонығам ба, одан да асықпайын.
Маған жауап қаға ма, мен бастасам?!
Бос сөз сойлен, жүйкесін ашытпайын.
Бірақ, дедім, мен бастамай кім бастайды,
Ұялшақ қыз бір ауыз үн қағпайды.
Қалай десем, жүрегі жылып маған,
Ұялшақ қыз жаныма сын тақпайды.

Әрі ойланып, тұрғанда бері ойланып,
Енді кеп ем, жанына ыңғайланып,
Мен ұлатқан сылайы, ұялшақ қыз,
«Сіз» дегенде кеткендей дала айналып.

Ақ боз болып, аузымнан құлыпталдым,
Қозғала алмай, орнымда тұрып қалдым.
Күлімдеген көздеріңе қарап едім,
Күн сәулесі түскендей, жылып қалдым.

Жанымды сапсыз сұрақ бойлап жатыр,
Жүрегім, не дерімді ойлап жағыр.
Мен ойлаған ұялшақ ұяң қыздың
Жал-дүниесі желініп, сайрап жатыр.

Күндіз-түні сені ойлап жүремін бе?!
Өзің айтқан сол түске кіремін бе?!
Сені алғаш атап ем, мәңгі бақи
Ұялшақ қыз боп қалдың жүрегімде!



Фотограф бойжеткен

Кездестірдім иығынан шаштарын киған қызды,
Жарасып тұр, ару екен әдемі, иман жүзді.
Түрінен, жылы жаздың лебі еседі,
Жылуы ма сол қыздың, жиған бізді.

Көркі – көзді, мінезі – жүректі жаулап алды,
Сүйгенім жоқ, елітіп, көңілімді баурап алды.
Сүйеге болатын-ақ, тартымды еді,
Әттең, үлкен,
Соны ойлап, өне бой жаурап салды.

Түсіргендей қас пен көздің арасында,
Кәсіпқой қыз, жоқ оған таласым да.
Он алтыда жалынды от кезім бұл,
Болғандай ол жиырма бірлер шамасында.

Түсіргені, негізінде қажетіме жарап қалды,
Мен тұра алмай, бойда күш тарап қалды.
Қолындағы фотоаппаратқа емес, екі көзім,
Мөлдір көзге кадалып қарап қалды.

«Түсіп әлі дұрыстап қоймап па едің,
Қарай бердің көзіме, ол неткенің?»,
Дегенің әлі есімде, сұлу қалқам,
Жасы – үлкен, жаны – нәзік, бойжеткенім.

Ақтанау

Бойың серейген, мүсіндей емес денең де,
Тайдан соң құнан, шығасың енді дөненге.
Бір шауып қызса, тоқтамай-тұғын Ақтанау,
Шабытым келіп, қостым мен сені өлеңге.

Өзіне мініп, тауга да, қырға барамын,
Аңға да шығып, тағымды ертіп аламын.
Он үште ұллы отау иссі десек те,
Он беске келдім, ойынды қуған баламын.

Жүйріктей жүйткіп, тоқтамай шабар Ақтанау,
Мал қайырағанда, қырсығып қалар Ақтанау.
Менің міндетім атымды баптап, жарату,
Сенікі – маған есрік боп жүру, тоқтамау.

Қазағым өзі, ат десе, арқа қозатын,
Аттың үстінде, коңып емдеп жазатын.
Қаншама тұрған сәйгіліктердің ішінен,
Әрине, қымбат, жапыма жақын өз атым.

Жігітке жеті өнер де аз

Ойланамын, болашақта алдымда сын қапалап,
Өмір ғой бұл, заңдары көп, тым қатал-ақ.
Мен қайықпен жүземін, өмір – теңіз,
Сол қайықта орнасын шын махаббат.

Және тағы спортпенен айналысам жан салып,
Алда біраз қиындықтар кездесе де қаншалық.

Жеңіп шығам, биік биік белестерден асамын,
Айтатындай жұртым мені тамашалап, тамсанып.

Қаламсабымды қолыма алам, құдайдың берген
күнінде,
Өлеңдерімді оқыса жұртым қуаныш жайлар түрімде.
Тәңірдің берген сыйына шүкірлік қылам қашанда,
Әйтпесе, мұның жаза алмас едім бірін де.

Өзіңе сенсең, жайланып салар көңілің,
Мақсатқа жету – отына жағар көмірің.
Менін жалғанда күн кешіп өтер жолдарым,
Ақындық, спорт, махаббатпенен өмірім.

Алғашқы ұстаз

Алғашқы ұстазым, ардақты есімің үнемі,
Білімнің басы, сіздер деп әлем біледі.
Ақиық ақын, тұлғасы мығым батыр да,
Алдыңнан өтті, өзіңнен алғаш түледі.

Көзін ашқандай бастауышым бас бұлақтың,
Оқытып, талай астына алып сұрақтың.
Білімнің шегі жоқ екен мына өмірде,
Осы үшін сені оқып-білуді ұнаттым.

Адамға білім, тәрбие алғаш керегі,
Үйренсең, білсең, асқақтап тұрар беделің.
Бала дегенде ұстазы қанша тер төксе,
Ұстаз дегенде оқушы төгер өнерін.

Ойлаған озiп емес, бала қамын,
Тек бiздер деп атырған құба танын.
Алғашқы ұстаз мен үшiн бiр құстайын,
Алғаш көкке самғатқан балапанын.

Еске кеп сол шақтағы қызықтарым,
Мына бiздей жөнге сап бұзықтарын.
Бұл кездердi қанша жыл сырғытса да,
Шығара алмас жүректен сызып бәрiн.

Айтқаныңыздың әрбiрi алтын сөздер,
Адал iстер ел жұртын, халқын көздер.
Қарлығаш ұстазыммен бiрге өткiзген,
Қайта айналмас балалық жақын кездер7

Бола бiлген бас сүйер панамыз да,
Тек сыйластық әр кез бар арамызда.
Алғашқы ұстаз ағыңыз мәңгi өшпейдi,
Бұл жүректе, ақыл-ой, санамызда.

Ана, әке — ардақты

Сағынарым шалғайда жүрген кезде,
Күн түскендей анашым күлген кезде.
Әке деген асқар тау арқа сүйер,
Түсiнерсiң ата-ананың қадiрiн бiлген кезде.

Тәрбиенi күйып келед санамызға,
Ақылшымыз, сөзi асыл данамыз да.
Қанағ қағып кетсек те мәпелеген,
Бас иемiн ардақты әке-анамызға.

Жанұшыра ауырсақ дәрі іздеген,
Ата-ананы құрметтеу парыз деген.
Меккеге үш аркалап апарсақ та,
Өтеміз ана алдында қарызбенен.

Шет жүрсең әр кез сені ойлай-тұғын,
Қамыңды жеп келгенше қоймай-тұғын.
Ата-анаға тілеймін жарқын өмір,
Біз жасаған қызыққа тоймай-тұғын.

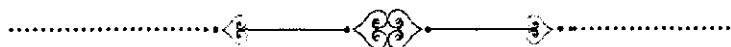
Аяулы ана, ардақты асыл әкем,
Мінсің жаздай жарқын ашық екен.
Мен ұлынмын мәңгілік сыйлай-тұғын,
Бар өлеңге сіздерді қосып өтем.

Ана — өмір көктемі

Ана – өмір көктемі нұрын шашар,
Жайнатып кен даланы, гүлін шашар.
Анадан бұл өмірде не артық бар,
Анасыз төбеңдегі күнің қашар.

Анашым – өмірдегі ең қымбаттым,
Туғанымда құлыным деп үн қаттын.
Анашым еркелетсе, қуат алам,
Түсінбеймін шешімін бұл жұмбақтың.

Арман қуып, алысқа кетсеңдер де,
Көздеген мақсаттарға жетсеңдер де,
Аналарды ешқашан ұмытпаңдар,
Орта жастан, ағайын, өтсеңдер де.



Анашым бесігімде тербететін,
Биік-биік шындарға өрлететін.
Мейрамдарың, аналар, құтты болсын,
Сыйладыңдар өмірдің кереметін.

Ақ сүтін беріп өсірген, аяулы, алтын анашым,
Қатемді болса, кешірген, түсінігі мол дарасың.
Мейірімімен сыйлаған шамшырақ, өмір жарығың.
Күш-қуат бойға беретін бойтұмарымсың, данасың

Армандарымды айтатын сырласым, анам, тірегім,
Баласы үшін анасы жұлып-ақ берер жүрегін.
Ана деген сөз қай жерде болса ардақты,
Алыста жүрсем анамды ойлап жүремін.

Бар әлем түгел анаға басын иеді,
Анасын бала күн шуағындай сүйеді.
Ана болу әр қыздың бәлкім арманы,
Бар ана түгел жүз жасасыншы киелі.

Арман тұлпары

Өмір сүрер, арманмен адам деген,
Басында мен армандау жаман деп ем.
Ал, қазір өзімнің де мақсатым бар,
Шыңға шығу арманым қаламменен.

Саят құру, арман бар сұңқарменен,
Таласу бар тым биік шындарменен.
Керегі жоқ өмірде жүру маған,
Бос уайымдап, түңілу, мұңдарменен.

Қырдан ұшып, жетемін шынға қонып,
Алады ғажап сезім бойға толып.
Мен мінсем арман атты тұлпарыма,
Көк бұлттармен таласам ойға шомып.

Арман тұлпар ақ қанаттан жаратылған,
Бар адамда тек жалғыз дара туған.
Пайда болар кей арман тар қапастан
Ал, кейбірі әділдік таңы атудан.

Өмірде бәрі өзінің жолын табар,
Жалқаулық басса шаршап, қолын талар.
Бос қиялға берілмей, талаппен шап,
Тек еңбекпен бар арман орындалар.

Ару Балқаш

Жүре беріп көліктер, жол тынбады,
Еске келді Балқашым, сол күн тағы.
Ауылдан келген маған тым қызық боп,
Көрінді Балқаш көлдің толқындары.

Толқындар ағып жатты жағаға ұрып,
Түссем, егер, су ішке ала кіріп.
Балқаш қызға көп бойлап бара алмаймын,
Қайғылы аңыз, ғашықтық нала тұрып.

Суың – ашы-тұщылы, екі бөлек,
Соғылғандай от желдің өтіне кеп.
Бұл-дағы тылсым күштің бір ғажабы,
Құдай өзі бөлген сон екіге кеп.

Сұлу көлдің мөлдірі – ар мен намыс,
Қиырдан қарап тұрсам, бәрі таныс.
Көзіме оттай басылды бір көргенде,
Ару Балқаш, көкшіл көл, сары қамыс.

Ару қала — Астана

Саған келсе жоғары елдің бағасы,
Сен биіксің, жоқ ешкімнің таласы.
Сұлуланып күннен-күнге өсе бер,
Менің қалам – көп армандар қаласы.

Біз жасармыз, бағымызға бәрі бар,
Не керегің түр-түрімен табылар.
Астанамның кең жазира жерінде,
Жамандықтың тас қақпасы жабылар.

Ата-баба аңсап кеткен тұрағым,
Көркің көздің қоздыратын құмарын.
Ту, Елтаңба, Әнұраным төрінде,
Жүйткіл келед қанатты қос пырағың.

Жас қаласың, аз-ақ болды келгелі,
Бірақ, білер барша ғалам елдері.
Танымал боп елді аузына қаратқан,
Мұның бәрі – Нұратамның енбегі.

Естисің бе, Есіл өзен, сен мені?!
Манайыңда шулаған көп пендені.
Астанама алғаш барып көргенде,
Бұлқынды-ау бала жүрек мендегі.

Тулап жатыр сендегі өмір сарыны,
Жазсам, егер, тарихыңның тамырын.
Бәйтерегім тоқсан жеті метрлік,
Басы күндей, биігінде бәрінің.

Менің қалам, маңғазданған жас қалам,
Жол артына сан белесті тастаған.
Бағындырар әлі талай шыңдарды,
Серпіле бер, ару қалам – Астанам!

Астана

Елордасы елімнің, алтын бесік Астанам,
Сенсің менің тұрағым, мәңгілікке баспанам.
Саған деген сезімнен, ішке сыймас бұл өлең,
Арнауымды қабыл ал, дархан менің жас қалам.

Елбасымыз көркейтіп, Астанамды салдырған,
Елбасына мың алғыс, қарсы жұртты нандырған.
Елбасымен біргеміз, Елбасына сенеміз,
Болашақтың бастауын Астанамда қалдырған.

Астанада, ендігі, талай нәрсе жасалад,
ЕХРО-ның жолында күтсіді үлкен болашақ.
ЕХРО-да арманың ақиқатқа айналар,
ЕХРО-ның іргесін жұмыла бірге қаласак.

Астанамда бар талай ғимарат көптеген,
Ешбір жан келіп, «Бәйтерек» көрмей өтпеген.
Көңілін түссе, көтерер көңіл «Ханшатыр»,
Астанаға кеп таң қалмай ешкім кетпеген.

Ауылым — алтын қазынам

Ауылға келдім, ауылда өстім жасымнан,
Елестеп көзге, өткерген қызық басымнан.
Суы да мөлдір, даласы да отты туған жер,
Айналдым, сенің, алтындай кесек тасыннан.

Тоқырауыным, сылдырап аққан жанында,
Суына түссең, басылар қызған қаның да.
Кішкентайымнан ауылдан жақтым өмірдің,
Болашағыма сәулесін берер шамында.

Алыс тұрсаң да, танытын бәрі достарың,
Ауылда жүрсе шашылмай жалын жастарым,
Қалада, тіпті, жабысып тұрған пәтерде,
Бір-бірін білмей қоса алмай жатад бастарың.

Ауылда жүрген күндерің ғажап өмірде,
Асыр сап жүріп, ересің шаттық көңілге.
Тап-таза ауа, құмар қалғанша жұтатын,
Мықты денсаулық айналатындай темірге.

Ақ желеңді абзал жандар

Ауырған жерге шипасын дереу табатын,
Шаршап-шалдықсаң, дәрігер кеп самғар қанатын,
Әрқашан маған олардың бәрі ардақты,
Бөліп жатпаймын бір менеп төрттің санатын.

Кейбірі айтады: дәрігерлер сылбыр емдейді,
Олай болса, егер, сезімі маза бермейді.

Бұлар да адам, жүрегі ет пен сүйектен,
Адам өмірі ойыншық деуге келмейді.

Дені сау жанға көңілі, шіркін, тояды,
Қазіргі кезде емес қой заман баяғы.
Сойғызып тоқты, үйінде емдеп жататын,
Ал, қазір зулап тимейді жерге аяғы.

Дәрігерлер жайлы жай ғана дерек қозғадым,
Тигізер жұртқа пайдасын талай жазбадым.
Адам жанына араша болып әрқашан,
Ойласын тағы ауыртып алмай өз жанын.

Достарым

Достықтың қадірін білеміз,
Бауырдай құрметтеп жүреміз.
Біз әлі талайды көреміз,
Жарқылдап, ойнақтап күлеміз.

Достарың жаныңнан табылсын,
Досым, сен бәрінен әділсің.
Той-думан, мереке жалғасып,
Ақ шампан ақ көбігі ағылсын.

Арада әрқашан сыйласым,
Күндейін жылуын жинасын.
Уақытша кетсең де сағынар,
Жан жолдас, бауырым, қимасым.

Достарым, өздерін дінгегім,
Сендермен көңілді жүргенім.

Тұрайық салып ал астыға,
Тұғырлы үстінде мінбенің.

Досыма

Дос қадірі сезіледі жанымда болмағанда,
Досқа тілек жан жүрек жолдағанда.
Айтамын бізбен бірге шауып жүрген,
Жетейік, досым, аман сол заманға.

Досым-ау, тек берілме, шыда, шыда,
Қылышың тек түспесін қынабына.
Сенемін, сен, жеңесің, қайраттысын,
Мойыма тағдыр салған сынағына.

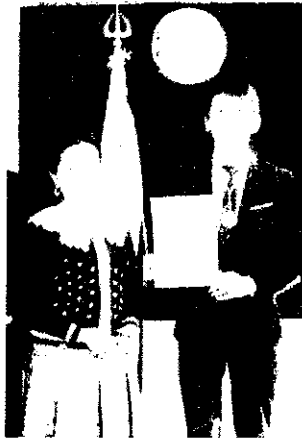
Дос дегенде жан жүрек ақтарылды,
Жазамын жігер толы хаттарымды.
Ойласам көңіл көкке серпіледі,
Достармен бірге жүрген шақтарымды.

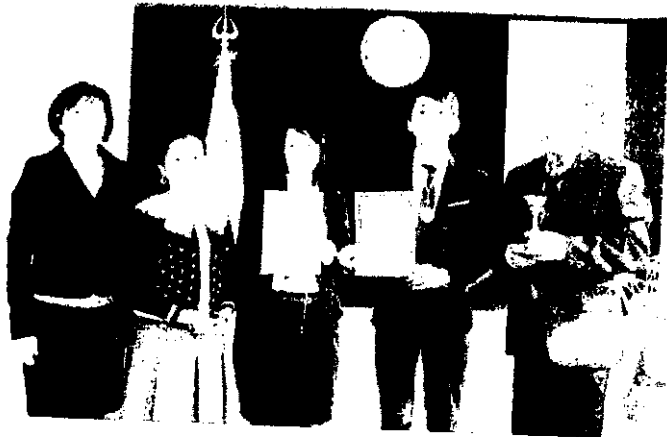
Күлкі тұрсын көрініп жанарыңда,
Қаяу кірбің түспесін қабағыңа.
Мен сенемін, адал дос, күн туады,
Нұр жауар сенің таудай талабыңа.

Әлбасы — ел тұғыры

Бірінде желтоқсанның мерекеніз,
Дәл осы күн біздердің берекеміз.
Қазақстан биігінде сіз тұрғанда,
Ешқашанда ажырамас бірлігіміз.















Сыңарнаған құттықтау тілегім бар,
Бар мақсаттың оң іс боп орындалар.
Тілегім шын жүректен шығарғаным,
Шын көңілден келгенді шын қабыл ал.

Сыйланған жиырма жылың құтты болсын,
Жайдары көңіліңіз шатқа толсын.
Әр ісіңе, өзіңе бар тілегім,
Тек сәттілік, басыңа бақыт қонсын.

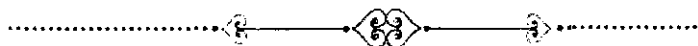
Елді өсіріп, өзіңіз өркендеңіз,
Елімізді дамытып, көркемдеңіз,
Орқаннан төбемізде жарық берген,
Нұрын шашқан біздерге күн сөнбеңіз.

Әлемден бар қаланы жайнаттыңыз,
Елдеу еңбек жұмысты қайнаттыңыз.
Кеткіздіңіз иықты басқа елдерге,
Біздер, елді, барыспыз, айбаттымыз.

Еңбек — шипа жалқауға

Жалқаулық-ай басып алған адамды,
Жатыншыер жайлап жатыр даламды.
Жалқаулық, бұл – тек семіртіп қоймайды,
Сонымен қоса, улап тұрар санаңды.

Еңбек қылсаң, еліңе пайдаң келер,
Алдына асын тосып, айран берер.
Ал, жалқауға жатса, егер, қимылдамай,
Ақша, тамақ, сый-құрмет қайдан келер.



Сөйлесе де жалқаудың сөзі бөлек,
Талап қояр жоқ жерден өзіңе кеп.
Ішінен бір жалқаулық басып тұрад,
Қанша айтса да іс жөнін көзіңе кеп.

Жалқаулыққа жамандық дос боп тұрады,
Ез болсаң, көрінгенге қақтырады.
Күшін боп, жын-ойнаққа еріп кетсең,
Түбінде бір бәлеге соқтырады.

Жалқауға жалғыз шипа – еңбек қылу,
Жан-дүниесін еңбекпен емлеттіру.
Еңбек түбі – береке, шаршамассың,
Жалқаулықты еңбекпен жеңбек қылу.

Еңселі елім — қазағым

Халқым бар ар-ұяты таза менің,
Қазба байлық, алтынын жазар едім.
Мақтануды білмейтін менің байтақ,
Бай-қуатты, байсалды қазақ елім.

Көңілі бар кен дала дархан-дайын,
Жан-жүректі жырыммен талқандайын.
Марқаямын азат күн, әр таңыма,
Бірлігім бар, бір жұмыр қалқан-дайын.

Өзге ұлттар бар жерімді мекендеген,
Даламда тай-құлындай секеңдеген.
Қазақпен көрші болып қатар тұрса,
Бұл сөз ғой қазақ болып кетем деген.



Егессі нық, егессең жан алардай,
Едіқта дүлдүлім көп кара нардай.
Көксә үйкен қариясы жетпістегі,
Ет сайынып толтырған даналардай.

Берк, биік, тұлғалы, тұғырлы елім,
Тас түйген жудырықтай жұмырлы елім.
Елді оңр мәңгі бақи, менің қазақ,
Бар әлемге танылған, ғұмырлы елім.

Жас жүрек

Тасын әт талай аттан бас білерін,
Тар таршып тұяғымен тас тілерін.
Батын едің, кең едің, аңғал едің,
Талыт болып барасың, жас жүрегім.

Мана өмір өзгертеді-ау жан баласын,
Төс қысыққа зуре боп алданысын.
Сен таппа жетпей жатсан ойдағы іске,
Сенің өзің іштей жеп сандаласың.

Жас жүрек жастық шақта жалындаған,
Тас құшындай құлақ тері алынбаған.
Бар есі өзім де жас болған соң,
Тан қапсары жастардың мәлім маған.

Бар күні ашық кей күнгі дауылдар-ай,
Бар тыным жоқ жүресін дамылдамай.
Бар қанышпен өзді өзім тыныш жүрсем,
Жас жүрек қоймайды екен жанымды олай.

Желтаудың желі басылмас

Самал жел соғып, үнемі тұрад басында,
Мен үшін шыңдар, теңеспес сенің қасында.
Желіңнен сенің, тоқ күшін жасап шығарса,
Келіп қалады, қуаты құдды жасынға.

Жерің де жұмсақ, жылқыға тұрақ көк майса,
Бұлағың мөлдір, тастарың жалпақ тақтайша.
Қараған көзді тартып алатын қара тас,
Тау жотасына бір шипажайды сап қойса.

Желтаудың жалғыз байлығы бастан асады,
Коян мен түлкі, елігі талай қашады.
Көбейіп аңдар, шұрайлы болып жерлері,
Өзді-өзін Желтау қорықша қылып жасады.

Әрине, мұның барлығы – менің арманым,
Құс шырылындай менің де безек салғаным.
Қолымнан келсе, жасап кетемін іргесін,
Болашағыма тапсырам істің қалғанын.

Жетпісті көрген Жеңісім

Еске алып сонда караса ойлап Алашым,
Қан мен тер төгіп, ағызып көздің сорасын,
Бұйырып бізге Тәңірі берген Жеңісім,
Әне-міне деп, жетпістен асып барасың.

Тіл-аузым тасқа, еңсемді нық қып мақтанам,
Жеңісті жұлған ардагерлер һәм ақ бабам.

Шалшыған өрттей қарсы тұрған қасқайып,
Намысты бермей, қақ жарған жауды қаптаған.

Айтса да қанша теңдесі жоқ бұл қайсарлық,
Қазаққа сіңген ертеден бар бір жайсандық.
Жайсандығыңды пайда ғып болды басынбақ,
Шықпады қанша қамалдар салып қойсаң түк.

Білмей де қалдық сұм саясатты қолданғандығын,
Ертеден бізді отарлау үшін қамданғандығын.
Ұяттық емес, Алашым менің, антынды беріп,
Бейбітшіліктің жолында сұмға алданғандығын.

Жарайды кетсін, азаттық алдық, құдайға тәубә,
Алысты көрер Елбасы бізді қалдырмас дауға.
Жеңіс жолында құрбан болған батыр жандарға,
Пейіштің төрін бұйыра көрсін Жаратқан Алла.

Барады көңіл ақ бұлттай болып көгімде самғап,
Еске алсам бір сәт сол кездеріне ойымды жалғап.
Арпалыс, аяз, ашыққан күндер көзіме келіп,
Өкпелер алып ызғарлы суық бойымды қармап.

Көңілдегі күдігіңді сейілткен

Найда болар күдік деген қас-қағым,
Сенс алмасан айтқанына басқаның.
Басар оны жақын тартар жандарың,
Ағаң, әжең, ата-ана, достарың.

Арман қуып, кетсек егер алысқа,
Көп күдіктің шырмауында қалыспа.

Арасында жүрме оған берілесн,
Сенделерсің жүргендей боп ғарышта.

Күдік барда, сенімің қанық болмас,
Басқан жолың бұлыңғыр анық болмас.
Істей алмай ойдағы оңай істі,
Жүрген ортаң, дос-жаран танып болмас.

Сонда сені жылы қабақ кейіппен,
Қарсы алады, тоңып па едің, күйіп пе ең?
Туған елің, жора-жолдас, достарың,
Қатпар-қатпар көңілдегі күдігіңді сейілткен.

Жақын жандар құлды алтын адам екен,
Күдіксіз болмас мына заман екен.
Күдік те тек өткінші басқалардай,
Бәрі де өз кезінде қалады екен.

Күз жылаған

Естідім мен өленді қыз жылаған,
Қатпар-қатпар таулардан күз құлаған.
Өмірде естімесен, мен айтайын,
Өленді қыздар емес, күз жылаған.

Көз жасы – жанбыры екен аспандағы,
Қара бұлт – күніренген қас-қабағы.
Ойлары – қалың тұман басқандағы,
Ашуы – оюлардай өшпейтін тастардағы.

Бзыңы – гуілдеген өтімді желдері екен,
Түскен жасы – сел боп аққан сулары екен.

Гас қабаты қатал боп қалған кезі –
Тара аяздан қатқан өзен-көлдері екен.

Иштарлығы – құстардың қайтқаны екен,
Аязы – құстарға ұрсып айтқаны екен.
Бос-боз, сары түстерге дала айнарлар,
Оң түстерге бос пікір айтпа бөтен.

Мен көрдім, сұсты болған сұрғылт дала,
Жазғы желек тек сағым шындық қана.
Ашуынан күз жасыл түсті де алды.
Жылаудан барды біраз ұрлыққа да.

Салының ағаштары сары уайымға,
Мұңға малып сап қойды маңайын да.
Тартып барад енді күз жасын сүртіп,
Ақ киімді, ақсақал ағайынға.

Қазақ қызы

Қыздар-ай көктемдегі гүл жайнаған,
Шуақ шашқан төбеде күн ғой маған.
Қыз дегенің өмірдің қызығы ғой,
Қыз болмаса, кімге ойнап, кімге айналам?!

Өмірде сыйлау үшін қыз дегенің,
Өперер қызыл-сары гүлдердің жүздегенін.
Түсініп біз жүрейік, сыйласайық,
Осы шығар бәрінің іздегенің.

Тұрса да аспандағы ай таласып,
Қыздарға жол қашан да айқара ашық.

Жаркын жазда серігіп, серуен құрып,
Тұрайық жылда осыны қайталасып.

Қазақ қызы қашан да сәні бөлек,
Сұлуланып тұрады елден ерек.
Керек емес оларға атақтың да,
Тек отбасы дәулеті, бағы керек.

Жоқ шығар ел үмітін ақтамаған,
Қазақы салт-дәстүрін сақтамаған
Айтар болсам кішпейіл қазақ қызбен,
Еңсемді кере сөйлеп, мақтана алам.

Қазақ тілім — тірегім

Ана тілім, ар тілім, туған тілім,
Шешендерім бұл тілдің қуған түбін.
Еліміздің дінгегі — қазақ тілім,
Бүгін есінің мерейлі туған күнің.

Туған тілде жүрегім жыр жазады,
Өр кеудеден өршітіп, сыр қзады.
Қазақ тілін білмеген шала қазақ,
Иісі қазақ еліміін, бұл — мазағы.

Білмейтін жат тіл емес, өзінікін,
Түрі — қазақ, бірақ, сөзі — түтін.
Түзейді халқым әлі-ақ шалаларын,
Шығады, сенем ертең сөзі бүтін.

Ана тілім — тірегім, айбарымсың,
Қысылғанда, батыл сөз — қайрағымсың.

Білсе-дағы, сөйлемес басқалар бар,
Айтайық ондайларға «қайда жүрсің?!».

Қызарады сонда да шын бетіміз,
Тіл шұбарлау – ең ауыр індетіміз.
Тәубе құдай, бұл бәле ауылда жоқ,
Болдырмау да, бұл – біздің міндетіміз.

Қазақ тілде айтылар ән көшпесін,
Бас жарылып, тіл үшін қан кешпесін.
Асқақтасын ана тіл талай ғасыр,
Туған тілім – шырағым, мәңгі өшпесін.

Қариялар — қазынамыз

Көп көрген көсем сынды қариялар,
Ақыл көзі, дана тіл дариялар.
Қариясын сыйлаған қазақ елім,
Атанмен ойна десе, тағы ұялар.

Сен дарқансың, данышпан, түйгенің мол,
Арамызда ақсақал, батырым көп.
Орағытпай мен бірден орақ тілмен,
Мен бастайын жырымды ақырын кеп.

Көрдіңіздер заманды, ең қиянды,
Қарсы тұрған істерге ең зиянды.
Көріп отыр қызығын қазіргі ұрпақ,
Ай сайын алар талай пенсиянды.

Біз бүгінде тәуелсіз ел ұлдарымыз,
Шың-биікте арымыз, ұжданымыз.

Батыр болып келеді бүгін талай,
Ұлдарменен теңдей боп қыздарыңыз.

Мактанамын осындай қариялар барлығына,
Тастамаған жаудың қан-қорлығына.
Тілеушісі тірегі үйдің болыңыздар,
Қазақы қайсар мінез, арлы ұлына.

Қазағым, қара бастан не өтпеді,
Бір кездері қазақсың деп бөлектеді.
Біз емес, көрген мұны қариялар,
Біз үшін шаршап талды ғой өзектері.

Ұрпағың – біз, енді еңбектен ерінбесін,
Қол батыр ғой, көзге оғаш көрінбесін.
Ардагерлер, ақсақал, қариялар,
Лүнілдеген жас жүрек төріндесін.

Махаббат жауы — қызғаныш

Қыз Жібек пен Төлегеннің махаббаты шын болған,
Өкініштісі, аяғы оның, қуаныш емес, мұң болған.
Көре алмай-тұғын бұл ғашықтарды бір жауыз,
Бекежан атты сұм қызғанышпен дос болған.

Бекежан тілеп басына лағынет сөздерді,
Қарғап-сілетті халықты, талай көздерді.
Жастарды күтіп тұр еді алда бақыты,
Бір қызғаныштан қайғыға өмір өзгерді.

Сондықтан біздер кешпейік бастан сол жайды,
Қызғаныш деген қара күштерді қозғайды.

Қара күш барып қиянат қылар біреуге,
Қиянатшыл жан ешқашан бәрібір озбайды.

Жасайық қылық көңілге жағар ұнамды,
Бостан бос жұртқа көрінбей адам күмәнді.
Махаббаттың да жаулары қанша көп болса,
Қызғаныш жеңер сенімсіздік пен шүбәнді.

Ойланғын сөзім бос қалмай ертең далада,
Откізген бастан шын махаббатты бағала.
Бір-бірін сүйіп, бас қосып жатқан жандарға,
Қызғанышыңмен ешқашан таяп, жолама.

Махамбет

Сенім, жігер, талап бойға жинаған,
Бар көңілден еліне әнін сыйлаған.
Шығаратын кез де келді, мінекей,
Бар сырымды тепкініп, ішке сыймаған.

Сыйлы едің петкен, жайдары қазақ елімде,
Махамбет атың шарлаған байтақ жерімде.
Еске алады ғой бүгінгі жастар өзінді,
Әнменен тарту ұнайды деген сенімде.

Тулаған мінез, шашырап отың көзінде,
Қалай сыр жатыр өлеңдерінде, сөзінде.
Сырласып, жазған өлеңдерінді оқысам,
Құлазып көңілі, бөленем қызық сезімге.

Өлеңінді оқып, мұнайып кейде күлемін,



Тек, жалғыз досың – Исатай, оны білемін.
Әр жорықтарда Исатай болды серігің,
Исатай мерт боп, қарсы айырылды-ау жүрегің.

Өмірінде, баба, қуаныш, қайғы көп көрдің,
Жоқшылық пенен соғыс кезеңіне дөп келдің.
Әскерлеріңнің еңсесін түскен көтеріп,
Тіреуі болдың сұм соғыстағы өткелдің.

Мен жалынды жаспын, әлі талайды көрермін,
Халқыма сыйлап, жыр шумақтарын төгермін.
Батырлық пенен ақындығымды қоса алып,
Өскенде, баба, қуамын жолын өнердің.

Нағашы әже

Тіреуі үйдің, бәріне өзі папа,
Төте кесіп айтатын сөзі дара.
Екі ағам мен өз әжем сапарында,
Нағашы әжем қалыпты өзі ғана.

Біз өстік жас кезден ақ бауырында,
Ық боп бізге тұратын дауылыңда.
Біз көшіп келген кезде Сарытерекке,
Апам қалды төрт үйі бар ауылымда.

Теңеп қойып арқардың сақасына,
Өсірді әбден қандырып батасына.
Зор денсаулық, қуаныш мұның бәрі,
Ақын ұлдың тілегі апасына!

Өзекті өртеп өкініш

Өртейді екен кей сәттер өзегінді,
Қажет етер, тік тұрып төзерінді.
Қап, қап-ай деп қаласың өткеніңе,
Келтірсе жалған дүние кезегінді.

Өне бойың дірілдеп, кетер толқып,
Жүрген бос бір заттайын суда қалқып.
Өзекті өртеп өкініш, жыр жазайын,
Болмай тұр күндегідей көңіл шалқып.

Ай, бірақ, бұл өкініш тосын емес,
Болса екен деп ойлаймын осыны елес.
Өкініш бұл дұшпаны адамзаттың,
Тәнге шипа яки бір досым емес.

Адам ойлап сол істі, толғанады,
Налиды, Тәңір неге қолдамады?!
Тұрса да ызасы кеп, көңіл суып,
Тағдыр дейді бұл жолдың болмағаны.

Дүниеге нелер келіп, не кетпеді,
Ер жігіттің басынан не өтпеді.
Өмірдің өзі сынақ, ал, өкініш,
Өткінші қаяу салар бір өткелі.

Өлеңді жазам

Өлеңді жазам, бойымды қуат кернегенде,
Өткізген сәттер жүректі қозғап тербегенде.

Тағаттап кейде отыра алмаймын бір орында,
Өлең жазуға, шабытым, маған кел дегенін бе?!

Туылған айға, табиғатқа әсем таңғалғанда,
Тамаша-думан уақыты жетіп, жанданғанда.
Елі үшін туған тарихымдағы ұлыларыма,
Жаныма жақын тағы бір ізгі жан болғанда.

Өкініп кейде, уақытты босқа өткізгенде,
Біреуге біреу, аямай азап шеккізгенде.
Азғындап кеткен осы заманғы кей адамдардың,
Обалға қалып, жазықсыз көз жас төккізгенде.

Сырымды актарам, сезімге терең бойлағанда,
Қуаныш болып, халық жиналып тойлағанда.
Жазамын өлең, жыр қылып әлі жаза алғанымша,
Нестейін енді, әрбір нәрсеге ойланамын да.

Өмір де жарыс

Өмір де жарыс, айтпаймын мұны текке мен,
Қуаныш та бар, жүргендер де көп кекпемен.
Біреуден біреу озам деп жалған жарыста,
Өзгенің жолын, надан іспенен шектеген.

Жеңілетін де, жеңетін тағы бір адам,
Шыңында тұрып, теренге, құзға құлаған.
Адамның бәрін бөлінбей, бірге жүруін,
Тәңірден күнде сан мәрте тілеп, сұранам.

Әділдік пенен әлсіздік орнында мәңгі тұрмайды,
Әділдік іздеп өмірден, жете алмай кетсең бір қайғы.

Әлділер бір рет жеңілсе, бағ кешіп кетер өмір мен
Шамасын өзі білетін әлсіздің сағы сыйған ма

Өмірдің де бар қысы да, күші, жағы да,
Көктемі – жастық, айналмас алтын қазына
Өмірін қызық, қысқа ғой қамшы сабынған,
Жүрейік жарқын, ілесіп әуен-сағына.

Өмір жайлы түйгенім

Осы адамға дүниеде не жетпейді,
Ақша-ақша деп сабылып, безектейді.
Кейбірі жәрдем бермес өз кезінде,
Жә-жә, келер оған да кезек, мейлі.

Бір адамдар көңілінің төріне тығып тұрар,
Кейбіреуі түрінді де жасыртып, тығып тұрар.
Бүркеніштен бір шығып көзге түссен,
Біздей тілін бір тартпай сұғып тұрар.

Көңілімді бір күдік тіліп барад,
Мидан шықпай, басымда тұрып қалад.
Дос болып, сен біреуге сырынды айтсаң,
Ойлайсың, тұра ма осы артымнан күлім қараң!!

Қазір басқа, заман емес айтқанға сенсе-түгын,
Жөн санап, зор бәлеге ере-түгын.
Өмір бұл іріктейді екен өзі-ақ,
Адамның келер күнін көретінін.

Кейбір сенбес бір құдайдың барлығына,
Салар бәрін, қара пейіл тарлығына.

Қояды ойран етіп өзге өмірін,
Қалдырады қандықол қорлығына.

Алда өмір бір сарында жалғасады,
Қыс түсіп, даланы аппақ қар басады.
Заман деген бір сәтте аунап түсер,
Хәлің кетсе, қолыңдағы дүниенің де алмасады.

Сонда сен қалың ойла шырмаласың,
Олай-бұлай жырғалып, ырғаласың.
Жақсы ісіңе қуанып, мәз боласың,
Кірбің аздап, жас дәурен тұрмағасын.

Жасасан жаман істің залалы көп,
Суырып өңменіңнен алары көп.
Дәуренің өткен шақта бұл жағдайда
Бір жақының жаныңда боларың жоқ.

Талапты, мақсат қойған рақымшылға,
Жәрдемші де, алдыңда ақылшың да.
Айтарым бір құдайға күпір қылмай,
Қолда жоқта жасыма, пақырсынба.

Сүріп қал бұл өмірді қызық қылып,
Алда шыққан қиынды бұзып, тіліп.
Қалдыр жақсы атыңды бар жаһанға,
Санасына халықтың сызып тұрып.

Алаштың Абайы

Шыңғыстаудың баурайында, Тобықтының ішінен,
Жарық жұлдыз ағып түсіп, арғық туған кісіден.

Өз халқының бақыты үшін жаратылып жасындай,
Аты әлемге әйгі болған өнегелі, өр ісімен.

Ертегі тындап әжесінен, зерек болған жасынан,
Өзгелердей ойын қумай, қалдырмаған кітан қасынан.
Өнерін шыңдап, тілдерді үйреніп, жаттаған.
Он беске келіп, шабыты тулап, тасыған.
Отаршыл елді бас көтертпей тонаған,
Қарсы шықсан, жабыла кеткен, сабаған.
Бар халық бірге жұмыла кетер дәрмен жоқ,
Қыспаққа алған, қос жақтан иттер қабаған.

Бар халық жапшай билерден үзген күдерін,
Жүгінсе, білген байлардың жеңін түрерін.
Жуанды қорғап, ақша үшін арын сатқандар,
Кедейге арзанға ұстатқан ауыр күресін.

Халықтың ауыр тұрмысын Абай көтермек,
Мәдениет болса, тура жол тауып кетем деп.
Көзін ашуда қараңғы қалған жұртының,
Әділдік көздеп, бодансыз елге жетем деп.

Тура жолында тағдырдың көріп соқпағын,
Патшалық қинап, сілтеуде зілдей шоқпарын.
Әкенің емес, халықтың ұлы болғаңда,
Ақыным білді, бұл азап бір күн тоқтарып.

Қазақ пен орыс жау деген сана халықта,
Мақсаты бірдей елдерде жаулық болып па?!
Жас дарындардың, ойларын түзеп жұртының,
Екі елдің ұстап қатынастарын қалыпта.



Ақындарының, өзге елдің дана, батырын,
Үлгі қып елге, насихат жасап ақырын.
Ескі салттармен, надандықтармен күресіп,
Қатарға қосып алданған кедей пақырын.

Шын кірісіп ақындыққа қырыққа жасы келгенде,
Біраз істі кесіп-пішіп, ақылға жүрек ергенде.
Болашағына сый қылып тартып өленін,
Ойын жинақтап, алысты сермеп көргенде.

Қырығында камал бұзып, әдебиетке бет бұрып,
Шыңдалғанда күш-жігері, тәжірибе мен сәттілік.
Қолын қанша сермесе де мезгілінен кешірек,
Қалмады Абай әлжуаздай бос өкініп, тек тұрып.

Жырын жырлап, қалың елі – қазағына арнаған,
Жыл мезгілін суреттеуден алдына жан салмаған.
Махаббатты маздататып талай өлең тарихқа,
Домбырамен жыр қып төгіп, жүрекжарды ән қалған.

Ақындығын қолданған, пайдасы жұртқа тиер деп,
Менің де жұртым бір күні қымбат шапанын киер деп.
Халықты қанап, алдаған би-болыстары бұралып,
Жуанның мойны ысылып, байлардың аузы күйер деп.

Елі өркендеп биікке, елуге тартқан шағында,
Беделді сыйлы, қараша жұртқа қауымға.
Бай сараңдарға есесін бермей халқының,
Оқ бойы озып, отырған сөзбен дауында.

Соңғы күндерде қажыды мына өмірде,
Баласы мерт боп, қаяуын салды көңілге.

Отырып алып, үн-түнсіз сырын бөліспей,
Жүрегі шаншып, өмір жарығы сөнуде.

Ақыры бір күн арпалыс ғұмыр тоқтады,
Қиналған жүрек дүрсілдеп енді соқпады.
Ауыр тұрмысы, тар жолы кешкен сондағы,
Үлгі боп келді еңсеріп өткен соқпағы.

Бітеліп жатқан арнасын ашқан арықтың,
Қара түнекте сәулесін шашқан жарық күн.
Жасаған әрбір, жақсылық берер ісіңмен,
Жүрегіндесің, Мәңгілік Елдің, халықтың.

Сарытерезім

Жыр жазайын, жүрек түбі, шалағайдан,
Салқын желің сипап өтті маңдайдан.
Қоңыр күз де келіп жетті аулыма,
Тұр шайқалып теректерім сарғайған.

Бір уыстап, иіскесем қара топырағын,
Ақ көңіл, көкке жетіп отырамын.
Сылдырап сыңғыр үні ағын жағғыр
Қасиетті, мөлдір сулы Тоқырауын.

Қыз-бозбала қыдырған көшелерім,
Жігіттерім бермес нардай еселерін.
Ақ жаулықты ақ әжелер ұсынады,
Ақ бата, айран толы кеселерін.

Аталар бар мейір көзді, ақ сақалды,
Сынға түссен беретін ақ бағанды.

Жомарт жандар бар бізде Атымтайын,
Ақ атаға, жабатын ақ шапанды.

Бар бізде дара дауыс бұлбұлдарым,
Бұлбұлдарым емес жай сыңғырлағын.
Ауылым бар көтерер мақтана алам,
Қара күшті, қара нар сынды ұлдарын.

Сайран салып жүреді ұл-қыздары,
Ұл-қыздары ауылдың жұлдыздары.
Жаз бойы білінбеуші еді, енді шықты,
Күз болып, Сарытеректің түнгі ызғары.

Бар бізде алмай қоймас аңшыларым,
Салт-дәстүрді сақтаған жаршыларым.
Мен жерімнің тұрмысын баяндауда,
Жағып тұрар көрнекі шамшырағын.

Қаларсың қара бұлтта күн көрмесең,
Жағасың босқа өкініп үлгермесең.
Өскен жердің ортасын қанша айтсам да,
Тағат таппас көңілің бір көрмесең.

Сұлулар-ай

Сұлулар-ай сылан қаққан жүрісі,
Айтқанына қанады ғой құлағыңның құрышы.
Қарап қойад қиынғымен көзінің,
Қандай ғажап сүп-сүйкімді тұрысы.

Қандай көркем қара тұнық көздері,
Ілмейді бір сүйген жаннан өзгені.

Тамаша ғой қалжындассаң сұлумен,
Майысып ап жауап қатқан сөздері.

Неткен әсем қою қара шаштары,
Қос жанарға шырай берген қастары.
Гүл бітірін, бара жатыр жерге де,
Әр жүрісі, әр қадамын басқапы.
Сұлулар-ай серуен құра сергіткен,
Қан тулатып, жас жүректі еріткен.
Біз жігіттер көрсек асқан сұлуды,
Көз қадалып, тіл байланар неліктеп?!

Ай, сұлулар, айдай сұлу арайлым,
Мен сендерді күн нұрына балаймын.
Күнге көзім шағылысар, ал, бірақ,
Өздеріңе тоймай ұзақ караймын.

Сүйікті менің сыныбым

Ыстық кезім, оқушы – жастық кезім,
Білім деген бұлақтың аштық көзім.
Сыныптастар, қосады біздерді бұл,
Он жыл бойғы сыйластық – достық сөзім.

Он жыл бұрын бір-бірін көре алмайтын,
Біз бала едік айтқанға көне алмайтын.
Енді, міне, сын сағат келіп қалды,
Жолдас болдық біреуінен біреуін бөле алмайтын.

Сырымыз бар өзге ешкім біле алмаған,
Қызық күнді бөліспей жүре алмаған.

Біздің сынып – тамаша, алғыр сынып,
Көңіл толқып, жан жүрек, жыр арнаған.

Ой дегенді ойындар қалған бөліп,
Жүретін ек далаңдап, аңғал болып.
Сыныптастар жүректге қалып қойды,
Еш ұмытпас тұлғалы жандар болып.

Тәуелсіз елім — Қазақстаным

Қазақстаным – Тәуелсіз елім, өз елім,
Өзің деп талып, өргенер сен деп өзегім.
Таны атып тұрған азағтығымның жолында,
Кеудеден соққан отты желге де төземін.

Байтақ далам бар, көгімде биік байрағым,
Қуатты елім, өр намыс толған айбарың.
Халқым бар менің сыйласаң, құрмет қылағың,
Қонағын күткен, мәң-жайын білмес айланың.

Тәуелсіз елім, тамырын салған тереңнен
Анық кадаммен едәуір үлкен көлеммен.
Дархан халқыма байтақ жер берген Аллама,
Сан мәрте тәубә, шүкірлік қылып келем мен.

Жаныма менің қаяуын салған бір күні,
Сұм соғыс деген келмеске кеткен құрғыры.
Құрбан боп кетті-ау Тәуелсіздіктің жолында,
Сайдың тасындай қазақтың небір дүлдүлі.

Бағамыз өзіндік, бек ел екен бағамыз,
Соғыстан өлме келмен, тигі, астары
Сол келме денан азаттығамыз сын қылап,
Батыр ұл қыла, қазақтың қаһар жастары.

Қуаныш тауы, естемей әуел күмөрі,
Жүректен тамыс, күшкіні кеткен сынтары.
Сол келме жастар өмірін қылап өз үшін,
Тарихта қаны жастығын көрмен оң күні.

Еңсеріп жауы, желбіреп Жетпе жауы,
Оң болап келді халықтың күткен қауы.
Тәуелсіз елім – Қазақстаным, соғысен,
Бабалар жаққан азаттығыңнан алуы!

Егемендік бізге оңай келмеді

Құрбан болды-ау талай боздақ тапдырлары тоғысап,
Жалын жае та, аға қарғ та көз ашпады соғысап.
Сол батырлар, баһадүрлер бүгінде, міне, ардагер,
Отан үшін отқа да түсіп, жанын да беріп алысап.

Жағадан алды жауымыз таяп, шапшыған орттейі жаққаны,
Сүйектен өтті-ау, қойға тиген қасқырна бізге шапқаны.
Ұйқысыз зулап талай күндер, білінбей таңның атқаны,
Ата-бабамыз жауға берілмей, сұм бодандықтан сақтады.

Азғырып біздің сана-сезімді, қазақты жоймақ қалдырмай,
Қазақ екенін, азат екенін бір сәтке еске салдырмай.
Көзімізді ашқан көкірегі ояу, патриот жастар болмаса,
Мынау әлемде қазақтың отын өшірмек болды жандырмай.

Түнектен шығып, қоршауды бұзып, оятқан өшкен сананы,
Сол кезгі жастар, айбынды елдің қаһармандары жаралды.
Соңғы күшпен жанын аямай, жауға берілмей күресіп,
Елімді жаудан мәңгіге азат қып, жайнатты байтақ даланы.

Арайлап атты Тәуелсіздіктің ақ таны,
Күлімдеп көздер, жылы сөздер селдей тасығаны.
Мың жыл өтсе де, жеңімпаз қазақ батырлар,
Әрқашан біздің жүрегімізде, барша қазақтың мақтаны.

Ағамның тойында

Жар дегенің – бақытты қылар жанын,
Жан серігің, мақтаныш, ұлы арманың.
Нұрқанаттай ағамның нұр тойына,
Қуаныштан қалам ап, жыр арнадым.

Көздері мөлдіреген Мөлдір жеңге,
Инабатты, мейірімнен емес кенде.
Бастарыңа денсаулық Құдай берсін,
Басты байлық – денсаулық бұл өмірде.

Барады әне, отбасылық өмірге қадам басып,
Кеше ғана боп жүрген бала ғашық.
Енді, міне, кез келді қанат қағар,
Отау құрған жастарға жол да ашық.

Ұрыс-керіс сіздерге еш таямасын,
Женгемді ағам өмір бойы аяласын.
Енді кезек өсірсін бау-бақшасын,
Ғұмыр арнап, сол бақшаға саяласын.

Тала өрпін осылай топ жапсаң,
Жалпыақ түрлерің оңталапсаң,
Атсапсаң дос жарыңа маңайлас,
Үшашығың өсету керек топ оңталаң.

Туған жер

Бадамның қанша сінген баптық ағам,
Күн қуағы өзінген, қарғыты ағам,
Мейні, Нарық, мейні, Дуаны орамапты,
Туған жер менің жұмақты қанша бадам!'

Туған жерім, топырағыңа құбарың ояр,
Қаза өліптік, алғыңға құмарым ояр,
Өр жаша туған жері қорған өресе,
Менің де ұланғайыр тұмарым ояр.

Туған жерің болмаса, тамырың жоқ,
Құрақ ұшқан жолдасың, бауырың жоқ,
Туған жерсіз әлемде жан болмайды,
Туған жерін білмесуден ауыры жоқ.

Ұмытпайды ешбір жан алғын ұя – мекенін,
Арман қуыш, қиялға ерің, мен де бір күп кетемін.
Қайда жүрсен туған жерің есте жүрер мәңгілік,
Мен өзінді, туған жерім, әр кез жырып өтемін.

Абай менің көзіммен

Тіл қоры – алтын, сөзге татымды орамы,
Алла берген ар менен ақылды оған.



Алты Алашты танытқан бар ғаламға,
Абайды айтпай, мен қалай ақын болам.

Ілім-білім құдды оған сыңар болған,
Қызық қып, көп кітапқа құмарланған.
Болыс-байлар жын-ойнақ құрған шақта,
Ол ойлаған болашағын биіктен мұнарлардан.

Бойда – қайрат, көзде – ой тұнып тұрған,
Шәкірт қып жас өренін шынықтырған.
Көңілге дем, жыр арнап қарашаға,
Жоқшылығың аз ғана болса-дағы ұмыттырған.

Жаның – жылы, жайдары кең даладай,
Қуанамын әр әніңді оқысам, мен баладай
Салдық құру саған да жарасар ед,
Кеттің, ата, арзан атақ, ақшаға сен қарамай.

Бағыт сілтер өмірде бар өлеңің,
Сақтаған сырсандыққа ар әдебің,
Абай – ойшыл, философ, Абай – ақын,
Бір біз емес мойындаған Абайды, бар әлемің.

Мен мұны бұрын-соңды сезінбей ем,
Албырт шақ, жас балалық кезімменен.
Көп құзғынға бір өзі қарсы тұрған,
Абай – батыр қарасаң, мына менің көзіммен.

Уақыт жайлы

Жетпей жағад кей кездерде уақыт та,
Жолын тауып, жету үшін бақытқа.

Сәл секундтар бағаланар кей сәтте,
Алтын-алмаз, теңеуі жоқ жақұтқа.

Бәрі уақытпен өтер мына жалғанда,
Өмір – уақыт, сүріп кетпе арманда.
Жаксылыққа болысып кет, тым құрыса,
Жаман іске белден батып қалғанда.

Өмір мына қысқа камшы сабындай,
Надан істен аулақ ұста жаныңды-ай!
Өзге жанға қастық қылма ешқашан,
О дүниеде құдайға бос жалынбай.

Күйбең тірлік уақытпенен арпалысып өтеді,
Уақыт өте жан жарасы жазыларға жетеді.
Уақыт – емші артқа қайтпас, тек алға,
Үдеуменен сырғи беріп, өз жолымен кетеді.

Ұстаздарым ұлыларды түлеткен

Үйрететін білгенін, сөйлетер айтқан сөздерін,
Қасиетті ұстаздар, өмірін ойлар өзгенің.
Тарыдай болып кіргенін, таудай қылып шығарар,
Сусындатып білімге, кішкентай жәудір көздерін.

Жамандықтар құриды, білімнің болмас тозғаны,
Сынақтар келсе балаға, ауырады екен өз жаны.
Қиналады бала үшін қанша айтқан сөзін ұқпаса,
Қуантады ұстазды өзінен шәкірт озғаны.

Жалықпайды екен айтқанын сұрап баладан,
Қайталып тағы, сүзгізіп өтер санадан.
Ұстазды тыңдап, талаппен істеп жүргеннен,
Мына өмірде, қайтсе де шығар дана адам.

Шындық жайлы

Әр жанның болар өзіне тән бір шындығы,
Айтылған шындық анықтайды ең құндыны.
Өтірік сөзден шындықты жасап шығарсың,
Ондай адамның босқа өтер өмір құрғыры.

Шындық деген сөздердің биік шыңында,
Тағылса жалған түзетер көптің сынын да.
Шын көңіліңмен таркатсаң шерді біреуге,
Жеңілдеп денең, жұқарар қатпар мұңын да.

Өзгенің шынын өзіңе қару қылдырма,
Өтірік дос боп, қу тірлік істі тындырма.
Құдайдай сенген, бауыр боп жүрген адамның,
Өзегін өртеп, мұқалған сағын сындырма.

Намысты халқым шындықты ғана қолдайды,
Расын айтқан мүддесін елдің қорғайды.
Біреуге ащы, біреуге тәтті бұл шындық,
Тәттілі-ащы бір жанға шындық болмайды.



МАЗМҰНЫ

Алғы сөз	4
Әлихан атам – арысым	6
Арқадан шыққан асыл ер	7
Тар қапаста	8
Аққұба қыз	9
Махаббат деген осы ма?!	10
Өмір, шіркін... ..	10
Есте болсын	11
Бір қызға	12
Тәуелсіз жастар	13
Түнгі аспан.....	14
Өзім жайлы	15
Абзал ағаға	16
Адамбыз ғой	17
Ұялпақ қыз	17
Фотограф бойжеткен	19
Ақтанау	20
Жігітке жеті өнер де аз	20
Алғашқы ұстаз	21
Ана, әке – ардақты	
Ана – өмір көктемі	23
Арман тұлпары	24
Ару Балқаш	25
Ару қала – Астана	26
Астана	27
Ауылым – алтын қазығым	28
Ақ желенді абзал жандар	28
Достарым	29
Досыма	30
Елбасы – ел тұғыры	30



Еңбек – шипа жалқауға	31
Еңселі елім – қазағым	32
Жас жүрек	33
Желтаудың желі басылмас	34
Жетпіс көрген Жеңісім	34
Көңілдегі күдігінді сейілткен	35
Күз жылаған	36
Қазақ қызы	37
Қазақ тілім – тірегім	38
Қариялар – қазынамыз	39
Махаббат жауы – қызғаныш	40
Махамбет	41
Нағашы әже.....	42
Өзекті өртеп өкініш	43
Өленді жазам	43
Өмір де жарыс	44
Өмір жайлы түйгенім	45
Алаштың Абайы	46
Сарытерегім	49
Сұлулар-ай	50
Сүйікті менің сыныбым	51
Тәуелсіз елім – Қазақстаным	52
Егемендік бізге оңай келмеді	53
Ағамның тойында	54
Туған жер	55
Абай менің көзіммен	55
Уақыт жайлы	56
Ұстаздарым ұлыларды түлеткен	57
Шындық жайлы	58



Ernur Төкен 1999 жылы 20 қыркүйекте Ақтоғай ауданы, Сарытерек ауылында дүниеге келген. Бүгінде Ж.Кеңесбаев атындағы орта мектептің 10-сыныбында оқиды. Аймақтық және аудандық жыр мүшәйраларының бірнеше мәрте жеңімпазы. Ы.Алтынсарин атындағы ұлттық білім беру академиясының «Алтын медалінің» иегері. Өлеңдері аудандық, қалалық және облыстық басылымдарда тұрақты жарияланып келеді.

